

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Consiliului de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul legislației aplicabile divorțului și separării de drept

COM(2010) 105 final/2 – 2010/0067 (CNS)

(2011/C 44/29)

Raportor unic: **dl RETUREAU**

La 29 aprilie 2010, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Consiliului de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în domeniul legislației aplicabile divorțului și separării de drept

COM(2010) 105 final/2 – 2010/0067(CNS).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 16 iunie 2010.

În cea de-a 464-a sesiune plenară, care a avut loc la 14 și 15 iulie (ședința din 14 iulie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 134 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 6 abțineri.

1. Recomandări

1.1 Temeiul juridic este articolul 81 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, care atribuie Consiliului competența de a adopta măsuri privind dreptul familiei care au implicații transfrontaliere; propunerea de regulament respectă elementul de extraneitate prevăzut în tratate.

1.2 Comitetul ia notă cu interes de posibilitatea pe care o oferă această propunere de regulament de a pune în practică procedura de cooperare consolidată⁽¹⁾ prevăzută la articolul 326 și următoarele din titlul III din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, într-un domeniu în care aceasta nu este nici evidentă, nici ușoară, și anume în domeniul dreptului; își exprimă speranța că recurgerea la cooperarea consolidată va permite pe viitor depășirea blocajelor sau a dificultăților și în alte domenii, astfel încât să se facă progrese în privința unor subiecte sau chestiuni care nu întrunesc, la un moment dat, unanimitatea, dar pentru care un număr determinat de țări doresc să își aprofundeze cooperarea.

1.3 Comitetul, asemenea Comisiei, constată că principiile subsidiarității și proporționalității sunt respectate în regulamentul propus, care va deveni aplicabil după adoptarea sa de către statele membre solicitante. Această inițiativă este în conformitate cu Carta Drepturilor Fundamentale și cu angajamentele internaționale asumate de statele membre în materie de drepturi ale omului.

1.4 Soluțiile propuse sunt de așa natură încât să se evite căutarea instanței competente de către unul dintre soți și să se poată răspunde așteptărilor legitime ale acestora în ceea ce privește instanța competentă, care este, în principiu, instanța de la locul de reședință obișnuit din momentul introducerii

cererii de separare de drept sau de divorț. Procedurile de anulare a căsătoriei nu sunt abordate în proiectul de regulament, iar toate celelalte chestiuni sunt reglementate de legislația comunitară actuală în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești față de copiii comuni.

1.5 Comitetul remarcă, de asemenea, că regulamentul propus nu aduce atingere dreptului material al statelor membre.

1.6 Comitetul aprobă, în cele din urmă, un proiect care va facilita soluționarea procedurilor de divorț sau de separare de drept ale rezidentelor și rezidenților țărilor participante la această cooperare, contribuind astfel la libera circulație a persoanelor și a hotărârilor care au dobândit autoritate de lucru judecat.

2. Conținutul propunerii Comisiei

2.1 Chestiunea legii aplicabile divorțului și separării de drept nu face încă parte din legislația comunitară în materie matrimonială. Primul instrument comunitar adoptat în domeniul dreptului familiei, Regulamentul (CE) nr. 1347/2000 al Consiliului, a stabilit norme referitoare la competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești față de copiii comuni pronunțate în cadrul unei proceduri matrimoniale, însă nu cuprinde dispoziții privind legea aplicabilă.

2.2 Intrarea în vigoare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului, care a abrogat și a înlocuit Regulamentul (CE) nr. 1347/2000 al Consiliului începând cu 1 martie 2005, nu a schimbat nimic în această privință.

⁽¹⁾ JO C 83/189, 30.3.2010

2.3 Cu toate acestea, Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului le permite soților să aleagă dintre mai multe norme de competență diferite. Atunci când la o instanță dintr-un stat membru este introdusă o acțiune în materie matrimonială, legea aplicabilă este determinată în conformitate cu normele naționale ale statului respectiv privind conflictul de legi, care sunt întemeiate pe criterii diferite. În majoritatea statelor membre, legea aplicabilă se determină pe baza unei ierarhizări a factorilor de legătură, care urmăresc garantarea faptului că procedura este reglementată de acea ordine juridică cu care are legăturile cele mai strânse. Celelalte state membre aplică în mod sistematic procedurilor matrimoniale legislația lor națională („lex fori”).

2.4 Faptul că nu toate statele membre au putut ajunge la un acord în privința legii aplicabile și a soluției de adoptat în privința normelor privind conflictul de legi în materie de divorț și de separare de drept în cursul ultimilor ani și că nu pare să existe nicio perspectivă de soluționare a acestei probleme în viitorul apropiat a determinat mai multe state membre să inițieze o cooperare consolidată pe această temă, în așteptarea unui acord definitiv în acest domeniu, care necesită un vot în unanimitate în cadrul Consiliului. Astfel, zece state membre au adresat o solicitare Comisiei, semnalând faptul că intenționează să stabilească o cooperare consolidată în ceea ce privește legea aplicabilă în materie matrimonială și solicitând Comisiei să prezinte o propunere în acest sens Consiliului. La 3 martie 2010, Grecia și-a retras solicitarea⁽²⁾. Însă, există și alte state membre care intenționează să adere la această cooperare consolidată. În prezent, 14 state membre și-au manifestat interesul pentru această cooperare.

2.5 Constatând că acest proiect de cooperare consolidată nu afectează legislația comunitară actuală, Comisia a pregătit o propunere de regulament, observând că proiectul celor zece state membre inițiale reprezintă un progres în raport cu inițiativa Comisiei din 17 iulie 2006 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 în ceea ce privește competența și care stabilește norme privind legea aplicabilă în materie matrimonială [COM(2006) 399 final], inițiativă care nu a fost încă adoptată în cadrul Consiliului. Studiul de impact realizat în perioada respectivă este încă valabil, nefiind necesară realizarea unuia nou.

2.6 În conformitate cu articolul 329 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, miniștrii justiției din statele membre au aprobat cu majoritate calificată, la 4 iunie 2010, propunerea Comisiei de stabilire a unei cooperări consolidate între anumite state membre referitor la divorț și separarea de drept. Câteva zile mai târziu (la 16 iunie 2010), Parlamentul European și-a dat avizul conform. În prezent, trebuie doar să așteptăm adoptarea în mod oficial a deciziei de autorizare a unei cooperări consolidate de către Consiliul UE.

2.7 În ceea ce privește Regulamentul de punere în aplicare a unei cooperări consolidate, miniștrii au aprobat o abordare generală a elementelor de bază și au solicitat ca chestiunile pendinte să facă obiectul unei alte examinări. Consiliul UE, hotărând în temeiul articolului 81 alineatul (3) din Tratatul

privind funcționarea Uniunii Europene, trebuie să aprobe cu unanimitate de voturi regulamentul în cauză⁽³⁾.

3. Observațiile Comitetului

3.1 Comitetul s-a pronunțat deja, în repetate rânduri, cu privire la necesitatea ca, într-un stat membru, să li se recunoască cetățenilor europeni hotărârile definitive și care au autoritate de lucru judecat care au fost pronunțate într-un alt stat membru, fără a fi nevoie să se recurgă la procedura de *exequatur*.

3.2 În materie civilă, mai precis în dreptul matrimonial, Comitetul a adoptat un aviz referitor la Cartea verde privind legislația aplicabilă în materie de divorț⁽⁴⁾, care a inspirat, de fapt, acest proiect de regulament, în continuare blocat la Consiliu, în care se pronunță în favoarea dispozițiilor propuse în ceea ce privește recunoașterea reciprocă a hotărârilor, conflictul de legi și de competență privind dreptul aplicabil.

3.3 În acel moment, Comitetul a avertizat Comisia cu privire la posibilele contradicții între aplicabilitatea unui drept străin, în special a dreptului anumitor state terțe, și anumite dispoziții ale acestuia contrare ordinii publice comunitare sau celei a forului (inegalitățile între femei și bărbați, încredințarea sistematică a copiilor unuia dintre soți în funcție de apartenența la un sex etc.). Prin urmare, trebuie salutat faptul că a fost prevăzută o clauză de exceptare justificată de rațiuni de ordine publică, în vederea excluderii dispozițiilor unui drept străin aplicabil care ar fi, de pildă, contrar Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, care face parte, în prezent, din legislația primară (având aceeași valoare ca și tratatele). Statele membre vor invoca ordinea publică internațională a forului lor intern pentru a solicita o eventuală exceptare în raport cu dreptul unei țări terțe care ar putea să o încalce.

3.4 Comitetul aprobă din nou soluțiile adoptate pentru determinarea instanței competente, care este, în principiu, cea de la ultima reședință comună obișnuită a soților⁽⁵⁾. În cazul în care există diferite criterii de determinare a instanței competente, această regulă este în măsură să prevină situația în care unul sau altul dintre soți se angajează într-o cursă pentru sesizarea instanței înaintea celuilalt. Însă legea aplicabilă ar putea fi legea cea mai apropiată de dreptul matrimonial, în funcție de anumite criterii cumulative, și anume legea la care ar avea dreptul să se aștepte cel mai vulnerabil dintre soți, și nu în mod obligatoriu legea forului, cum este cazul în anumite state membre în prezent. Astfel, dreptul aplicabil va putea fi ales, de asemenea, de comun acord între soți, în măsura în care există factori obiectivi de legătură.

⁽²⁾ Lista țărilor care participă la cooperarea consolidată: Austria, Belgia, Bulgaria, Franța, Germania, Italia, Letonia, Luxemburg, Malta, Portugalia, România, Spania, Slovenia și Ungaria.

⁽³⁾ Articolul 81 alineatul (3) prevede ca actele legislative propuse în domeniul dreptului familiei care au o incidență transfrontalieră să fie stabilite de Consiliu, care hotărăște în conformitate cu o procedură legislativă specială; acesta hotărăște în unanimitate, după consultarea Parlamentului European. Actele legislative de punere în aplicare a unei cooperări consolidate în acest domeniu trebuie adoptate în conformitate cu reglementările stabilite prin această dispoziție.

⁽⁴⁾ JO C 24, 31.1.2006, p. 20.

⁽⁵⁾ Cu condiția ca reședința să fie folosită cel puțin o anumită durată (în general, o lună sau un an) în momentul inițierii procedurii

3.5 În acest fel, ar exista o mai mare certitudine și siguranță într-un domeniu în care există adeseori divergențe, fie că este vorba de divorț, fie de separare de drept (care precedă de multe ori procedura de divorț). Celelalte norme aplicabile în materie matrimonială sunt cele din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, care este în vigoare în toate statele membre.

3.6 Prin urmare, Comitetul aprobă și susține proiectul de regulament examinat și dorește ca procedura de cooperare

consolidată, care este utilizată pentru prima dată și la care se poate apela din 1999, de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Amsterdam, să fie, în sfârșit, considerată o procedură normală, care permite progresul Europei în anumite domenii în care este necesară unanimitatea, însă pentru care întrunirea unanimității într-un interval scurt nu este posibilă. Astfel se vor evita potențiale blocaje și întârzieri în adoptarea legislației sau a unor măsuri comune și li se va permite țărilor care doresc acest lucru să își aprofundeze cooperarea, în pofida faptului că nu există unanimitate sau că nu este întrunit cvorumul.

Bruxelles, 14 iulie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI
